

The key features of classification of financial instruments in conjunction with those financial statements highlight in the article. The analysis of the categories of financial instruments. The issue of valuation and disclosures in the financial statements of transactions in financial instruments. Supplemented classification of derivative financial instruments for the purposes of accounting and control.

Financial instruments, financial market, classification, derivative financial instruments, derivatives.

УДК 001.895:631.11(477)

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СУТНОСТІ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

С. В. Сирцева, асистент

Миколаївський національний аграрний університет

Досліджено, систематизовано та узагальнено існуючі підходи щодо сутності поняття «ресурсне забезпечення інноваційного розвитку аграрного підприємства». Доповнено трактування сутності поняття «ресурсне забезпечення інноваційного розвитку аграрного підприємства» як базової умови досягнення цілей його інноваційного розвитку. Представлено структуру ресурсного забезпечення інноваційного розвитку аграрного підприємства.

Ресурсне забезпечення, інноваційний розвиток, ресурсний потенціал, організаційно-економічні відносини.

Загальна тенденція розвитку соціально-економічних систем, зокрема суб'єктів аграрного сектору економіки, полягає в досягненні визначеного рівня економічної, соціальної та екологічної ефективності, яке можливе лише за умови здійснення інноваційної діяльності.

Безперечна необхідність зміни вектора розвитку аграрних підприємств на інноваційний підпорядкована рівню комплексності та відповідності ресурсного забезпечення як базової умови досягнення цілей інноваційного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти щодо сутності поняття «ресурсне забезпечення інноваційного розвитку», його ролі та взаємозв'язку з таким поняттям, як «ресурсний потенціал», було розглянуто у роботах провідних вітчизняних та зарубіжних економістів, зокрема В. Акіндінової, Б. Смагіна, О. Вишневської, В. Липчука, А. Томпсон-мол., А. Стрікланда, С. Юріна. Поте досі відсутнє однозначне визначення поняття ресурсного забезпечення інноваційного розвитку

саме аграрного підприємства, тому дане питання є актуальним і потребує подальшого дослідження.

Мета дослідження – визначити, узагальнити та систематизувати існуючі підходи щодо сутності поняття «ресурсне забезпечення інноваційного розвитку» як базової умови досягнення цілей його інноваційного розвитку. Виокремити напрями розкриття сутності даного поняття та представити його структуру.

Виклад основного матеріалу. Концептуальний підхід до ресурсного забезпечення інноваційної економіки певною мірою сформульований Й. Шумпетером, який визначає ресурсне забезпечення «як якісно і кількісно нову комбінацію економічних ресурсів, що забезпечують зміну техніки і перехід до нового укладу та зростання доходів за рахунок інновацій» [11]. Даний підхід підтримують і розвивають більшість вітчизняних і зарубіжних науковців.

Так, О. Кремінь трактує дане поняття як сукупність певних видів ресурсів (матеріальних, технологічних, трудових, фінансових, інформаційних, інтелектуальних) і джерел їх формування, що беруть безпосередню участь у процесах розвитку підприємства або можуть бути мобілізовані з метою забезпечення широкомасштабного використання його потенційних можливостей та переходу до якісно нового стану. Ресурсне забезпечення враховує спрямування, розширення, поповнення й відтворення джерел ресурсів і лише через можливість участі ресурсів у функціонуванні та розвитку підприємств створюється його ресурсний потенціал [3].

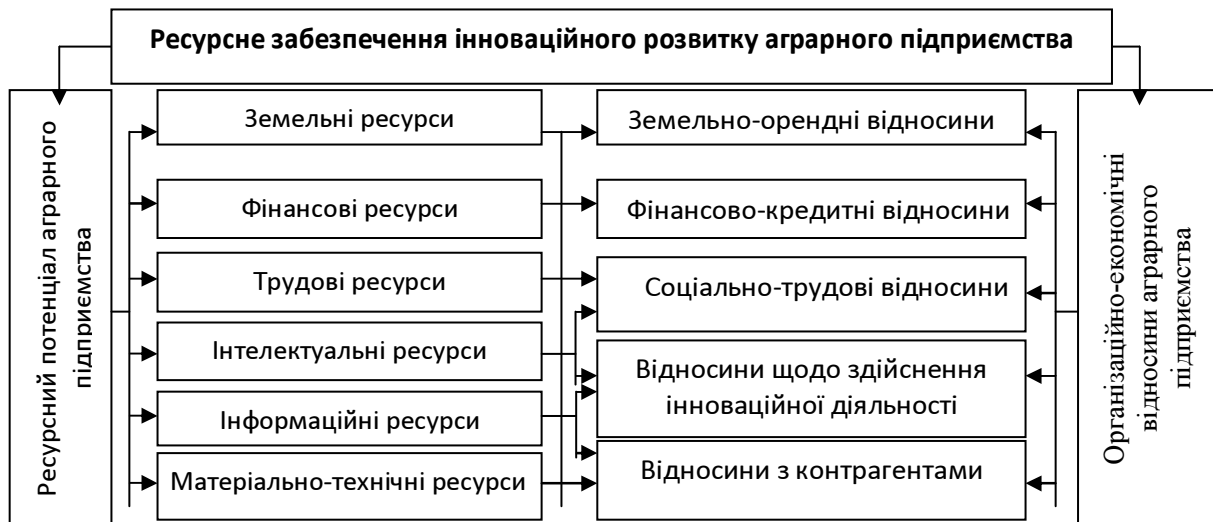
Юрін С. під ресурсним забезпеченням інноваційного розвитку розуміє сукупність внутрішніх і зовнішніх резервів і умов, необхідних для становлення й відтворення всіх структурних елементів інноваційного потенціалу, приведення їх у відповідність до вирішуваних завдань на кожному етапі інноваційного розвитку [12].

На думку Б. Смагіна та В. Акіндінова, узагальнюючий показник ресурсозабезпеченості аграрного сектору являє собою ресурсний потенціал, розрахунок якого полягає у визначенні сумарної оцінки всіх ресурсів [6].

Таким чином, дана група дослідників ототожнює ресурсне забезпечення підприємств з його ресурсним потенціалом, що, певною мірою, звужує сутність даного поняття. Натомість, С. Концеба розглядає ресурсне забезпечення розвитку як сукупність організаційно-економічних відносин, що спрямовуються на оптимальне та своєчасне створення відповідних умов для здійснення ефективного виробничого процесу [2]. У свою чергу, М. Франфузова зазначає, що ресурсне забезпечення організації – це система інституційних елементів, необхідних для розподілу й перерозподілу ресурсів господарюючими суб'єктами [9].

Отже, при визначенні даного поняття можна виокремити два підходи щодо його сутності, а саме: ресурсний та організаційний, які, на нашу думку, необхідно розглядати як комплексну систему.

Тому вважаємо, що ресурсне забезпечення інноваційного розвитку аграрного підприємства являє собою комплексну систему, яка характеризується наявним ресурсним потенціалом підприємства, що включає в себе сукупність ресурсів та зусиль, а також відповідні організаційно-економічні відносини, які спрямовуються на досягнення визначеного рівня інноваційного розвитку підприємства (див. рисунок).

Складові компоненти ресурсного забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств

У свою чергу, дослідження ресурсного потенціалу передбачає уточнення значення його складових. «Ресурсний» є похідним від слова «ресурс». Згідно із сучасним словником іноземних слів, термін «ресурси» (фр. *ressources*) означає «засоби, запаси, можливості, джерела чогось-небудь» [7]. Зміст терміна «потенціал» бере свій початок від латинського слова «*potentia*» і в перекладі означає – сила, міць. Тому й тлумачення сутності ресурсного потенціалу є різним і неоднозначним.

У сучасній економічній теорії є два підходи до визначення даного поняття. Так, одна група вчених-економістів [5, 10] вважає, що ресурсний потенціал – це сукупність ресурсів організації (земельні, трудові, матеріальні та ін.), що забезпечують безперервність і ефективність її діяльності.

Відповідно до другого підходу, ресурсний потенціал – це не тільки кількість ресурсів, але й закладена в них можливість розвитку системи в заданому напрямі. Даний підхід підтримують більшість вітчизняних і зарубіжних науковців.

Так, А. Томпсон-мол., А. Стрікланд зазначають, що «досвід і знання компанії, інтелектуальний капітал, конкурентні можливості, унікальні навички, стратегічно цінні активи, ринкові досягнення в сукупності формують її ресурсний потенціал, необхідний для успішної конкурентної боротьби. Успіх у цій боротьбі визначається також кількістю цих ресурсів і здатністю компанії мобілізувати їх у потрібний момент» [8, с.136].

Липчук В., Гнатишин Л. під ресурсним потенціалом підприємства розуміють певну структурну систему наявних природних, технічних, технологічних, кадрових та інших ресурсів, які в результаті соціально-економічних і виробничих відносин за мінімальних витрат забезпечують економічну стабільність та реалізацію наміченої стратегії діяльності [4].

Вишневська О. розглядає ресурсний потенціал як багаторівневу систему, що характеризується сукупністю ресурсів різного роду, доступних для використання певного виду, кожен елемент якої являє собою складне ціле, систему взаємопов'язаних та взаємодіючих між собою частин, які мають відносну самостійність та багатофункціональність [1].

Ми підтримуємо позиції авторів другого підходу, адже дослідження категорії ресурсний потенціал необхідно проводити з урахуванням системності, тобто розглядати їх як сукупний потенціал ресурсів і зусиль, використання яких забезпечує розвиток системи в заданому напрямі.

Крім того, на нашу думку, найбільш об'єктивним методом дослідження відповідності формування системи ресурсного забезпечення інноваційного розвитку аграрного підприємства принципам та аналізу його складових елементів є саме системний підхід, оскільки всі види ресурсів у сукупності формують можливості досягнення цілей системи. Багатофункціональність більшості ресурсів створює умови для варіації застосування різних їх видів та елементів для досягнення одного і того самого заданого кінцевого результату. Проте, необхідно зазначити, що кожна складова виконує свої, властиві лише їй, функції (див. таблицю).

Функції елементів ресурсного потенціалу інноваційного розвитку аграрних підприємств

Елементи ресурсного потенціалу	Функції елементів
Земельні	Виконує функцію базового елемента, який визначає структуру інноваційної діяльності
Фінансові:	
- власні кошти	Основне джерело фінансування інноваційного розвитку
- бюджетні кошти	Забезпечують організацію державної фінансової, інвестиційної та матеріально-технічної підтримки інноваційного розвитку
- кредитні кошти	Найбільш доступне й перспективне джерело фінансування інноваційного розвитку підприємства
- вітчизняні та іноземні інвестиції	Сприяють зниженню ризиків реалізації інноваційних проектів
Трудові:	
- виконавчого типу	Беруть участь у перетворенні інноваційного продукту в інноваційну продукцію
- творчого типу	Беруть участь у створенні як інноваційного продукту, так і інноваційної продукції
Інтелектуальні	Забезпечують функціонування: - науково-дослідних інститутів та аграрних ВНЗ, які

	перетворюють знання в прикладні розробки і технології; - підприємств реального сектору, які формують попит на інновації та технології і створюють конкурентоспроможну інноваційну продукцію
Матеріально-технічні	Визначають техніко-технологічну базу інноваційного розвитку, впливають на масштаби і темпи інноваційної діяльності
Інформаційні	Характеризують інформаційні аспекти інноваційного розвитку стосовно внутрішніх можливостей підприємства та зовнішніх умов для їх реалізації

Таким чином, у процесі залучення ресурсів до інноваційного процесу формується ресурсний потенціал інноваційного розвитку аграрного підприємства, під яким слід розуміти комплексну систему, що представлена сукупністю ресурсів і можливостей, ефективне використання яких за наявності відповідних організаційно-економічних відносин забезпечить досягнення цілей інноваційного розвитку підприємства. У свою чергу, організаційно-економічні відносини інноваційного розвитку аграрного підприємства представляють собою цілісну систему, яка формує відповідні умови та сприяє ефективному використанню ресурсного потенціалу інноваційного розвитку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, інноваційний розвиток аграрного підприємства є найбільш прогресивним засобом досягнення цілей останнього як соціально-економічної системи. Цей тип розвитку реалізується шляхом використання прогресивних форм і механізмів ресурсного забезпечення, складовими якого є ресурсний потенціал та адекватні його елементи організаційно-економічні відносини підприємства.

Список літератури

1. Вишневська О. М. Ресурсний потенціал суб'єктів макросередовища / О. М. Вишневська // Регіональна бізнес-економіка та управління. – Вінниця, 2010. – № 2 (26). – С. 3–10.
2. Концеба С. М. Організація ресурсного забезпечення виробництва і переробки насіння ріпаку в регіоні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємством (за видами економічної діяльності)» / С. М. Концеба. – К., 2011. – 20 с.
3. Кремінь О. М. Ресурсне та організаційне забезпечення ефективного розвитку підприємств (за матеріалами цукрових заводів України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / О. М. Кремінь. – К., 2009. – 21 с.
4. Липчук В. В. Проблеми формування ресурсного потенціалу фермерських господарств / В. В. Липчук, Л. Б. Гнатишин // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Економічні науки. – 2010. – Вип. 1 (37). – С. 153–160.
5. Мельник М. В. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятия : учеб. пособие / М. В. Мельник, Е. Б. Герасимова. – М. : ФОРУМ ;

ИНФРА-М, 2007. – 192 с.

6. Смагин Б. И. Эффективность использования ресурсного потенциала в аграрном производстве / Б. И. Смагин, В. В. Акиндинов. – М. : Мичуринский ГАУ, 2007. – 150 с.

7. Современный словарь иностранных слов : ок. 20 000 слов. – М. : Русский язык, 1992. – 740 с.

8. Томпсон-мл. Артур. А. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа / А. Томпсон-мл. Артур, III. А. Дж. Стрикленд ; пер. с англ. – 12-е изд. – М. : Вильямс, 2009. – 928 с.

9. Французова М. А. Сущность ресурсного обеспечения деятельности организации [Электронный ресурс] / М. А. Французова // Транспортное дело России. – 2008. – № 03. – Режим доступа : http://www.morvesti.ru/archiveTDR/element.php?IBLOCK_ID=66&SECTION_ID=1352&ELEMENT_ID=2991

10. Шаталова Т. Н. Ресурсный потенциал сельскохозяйственных предприятий (формирование и использование) / Т. Н. Шаталова, М. В. Чебыкина. – Оренбург : ОГАУ, 1999. – 263 с.

11. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер ; пер. с нем. В. С. Автономова, М. С. Любского, А. Ю. Чепуренко. – М. : Прогресс, 1982. – 455 с.

12. Юрин С. В. Ресурсное обеспечение национальной инновационной системы / С. В. Юрин // Креативная экономика. – М., 2010. – № 7 (43). – С. 28–33.

Исследованы, систематизированы и обобщены существующие подходы к сущности понятия «ресурсное обеспечение инновационного развития аграрного предприятия». Дана трактовка сущности понятия «ресурсное обеспечение инновационного развития аграрного предприятия» как базового условия достижения целей его инновационного развития. Представлена структура ресурсного обеспечения инновационного развития аграрного предприятия.

Ресурсное обеспечение, инновационное развитие, ресурсный потенциал, организационно-экономические отношения.

Studied systematized and generalized nature of existing approaches to the concept of «the resource provision of the innovative development of the agricultural enterprise». The essence of the concept of “the resource provision of the innovative development of the agricultural enterprises” is given. The fragment of the resource provision of the innovative development of the agricultural enterprises.

Innovative development, resource provision, recourse potential, organizational and economic relations.